

Lunds Universitet
Centrum för teologi och religionsvetenskap
MRS300, VT2007
Handledare: Rouzbeh Parsi

Afghanistan

En undersökning om Afghanistan och modernisering

Sanna Klemetti

Abstract

Afghanistan är ett land där motsättningen mellan tradition och modernitet har kännetecknat hela 1900-talet. Skillnaderna mellan utvecklingen i städerna och i landsbygden är stora vilket är en av orsakerna till att landet har splittrats. Olika moderniseringsförsök har utgjorts av olika utomstående aktörer under de senaste 100 åren. Denna undersökning fokuserar på en jämförelse mellan två olika perioder där man har försökt att modernisera Afghanistan. Det första exemplet är Sovjetunionen, från år 1973 fram till år 1991. Det andra exemplet är USA, från år 2001 då den USA-ledda koalitionen startade sin krigsföring mot talibanerna, fram till Afghanistans första demokratiska val år 2004. Den övergripande frågan som ställs i uppsatsen är: hur har Sovjetunionen och USA försökt att modernisera Afghanistan? Och mer specifikt följer en underordnad fråga: *Vilka följder har dessa två moderniseringsförsök haft för den afghanska befolkningen?* Syftet är delvis att visa hur olika typer av modernisering har påverkat det afghanska samhället, det vill säga vilka följder olika reformer har lett till. I undersökningen behandlas den komplexa relationen mellan modernitet och tradition, då detta är något som präglar det afghanska samhället. Uppsatsen bygger på en fallstudie och är gjord på en macro-nivå, då undersökningen fokuserar mer på det stora sammanhanget än på små detaljer. I stora drag så behandlar uppsatsen Afghanistans politiska historia från 1919 fram till 2004, olika moderniseringsteorier och en genomgång, jämförelse och analys av Sovjetunionens och USA:s moderniseringsförsök. Den utifrån påtvingade reformationen och transformationen av Afghanistan har skapat och skapar de militära konflikterna som pågår idag.

Nyckelord: Afghanistan, modernisering, Sovjetunionen, USA.

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	2
1.3 Disposition	4
1.4 Avgränsningar	4
1.5 Metod och Material	5
2 Teori	6
2.1 Begreppet modernitet	6
2.2 Nationalstaten	8
2.3 Modernitet – Tradition	9
2.4 Sammanfattning	10
3 Historisk bakgrund 1919 - 2001	11
3.1 Amanullah Khan 1919 - 1929	12
3.2 Mohammed Zahir Shah 1933 – 1973	13
3.4 Mohammed Daoud Khan 1973 – 1978	14
3.5 PDPA och Ockupationstiden under Sovjetunionen 1979 - 1991	14
3.6 Mujahedin 1991 - 1996	15
3.7 Talibanerna 1996 – 2001	16
3.8 Sammanfattning	17
4 Sovjetunionen och USA	18
4.1 Sovjetunionen och PDPA	18
4.2 Sovjetunionens invasion och ockupation	21
4.2 Mellan Sovjetunionen och USA	23
4.3 USA och Afghanistan	24
5 Analys	27
5.1 Afghanistan som en nationalstat	27
5.2 Modernisering möter tradition	29
5.3 Modernitet och genus	30
5.4 Utbildning som reform	32
6 Avslutning	34
7 Källförteckning	36

1. Inledning

Dagens Afghanistan har utvecklats som en buffert mellan konkurrerande stormakter. Före 1919 var Afghanistan en brittisk koloni, från slutet på 1970 låg det under sovjetiskt styre och efter 2001 är amerikanarnas närvaro påtaglig. Dessa tre stater har något gemensamt, de har alla utgett sig för att vilja modernisera Afghanistan. Många försök har gjorts; om man ser tillbaka på Afghanistans historia har det funnits många reformatorer som har drömt om ett modernt Afghanistan med prioriteringar på modernisering och nationalism framför religion.¹ Motsättningar mellan modernitet och tradition har kännetecknat Afghanistan under hela 1900-talet. Varje gång en regent har försökt att genomföra nya reformer i Afghanistan har starkt motstånd uppkommit. Befolkningen har format olika oppositionsgrupper som ofta har fått utländskt ekonomiskt stöd för att kunna föra krig mot den sittande regeringen.

Afghanistan har sedan 1970-talet genomgått flera olika regimbyten. Mujahedins envisa motståndskamp mot Sovjetiska trupper resulterade i att de fick makten i Afghanistan mellan 1991 och 1996. Talibanregimen tog sedan makten från Mujahedin år 1996 – 2001. Efter terroristattacker den 11 september gick USA och koalitionen av europeiska länder med FN-mandat till angrepp mot talibanregimen. Idag styrs Afghanistan av den demokratiskt valde presidenten Hamid Karzai.² Uppbyggnaden av en nation är i full gång, en ny konstitution är skriven och Afghanistan har haft sitt första demokratiska val. Trots alla dessa framgångar har inte befolkningens situation förbättrats och man ser bara få tecken på att staten genomför insatser för att stärka säkerhet och jämlikhet.

Afghanistan är ett land där motsättningen mellan tradition och modernitet har kännetecknat hela 1900-talet.³ Skillnaderna mellan utvecklingen i städerna och i landsbygden är stora vilket är en av orsakerna till att landet har splittrats. Samtidigt finns

---

¹ Sundelin A (red) (2005) *Afghanistan* s 13

² Sundelin A (2005) s 16

³ Sundelin A (2005) s 33.

det en mängd olika folkgrupper med helt olika språkliga, etniska och religiösa tillhörigheter.⁴ För Afghanerna är etnisk tillhörighet mycket betydelsefull.⁵ De flesta är muslimer - hela 99 % av Afghanistans befolkning - men tolkningen av islam varierar starkt mellan grupperna. Enligt Barnett R Rubin utgör islam de värderingar som man följer i det traditionella afghanska samhället. Den sociala kontrollen har en väldigt stor betydelse i Afghanistan och den bygger på en patriarkalisk hierarki.⁶ Kvinnorna har använts som ett politiskt slagträ under det senaste århundradet i Afghanistan. Deras föreskrivna klädsel, slöja eller burka, och möjligheten att röra sig utanför hemmets väggar är något som har påverkats på olika vis oberoende av vem eller vilka det är som styr landet. Enligt feministiska studier har kvinnorna i proportion till männen alltid fått utstå mer lidande när det kommer till påföljder av krig, påtvingad migration, svält och andra former av sociala, politiska och ekonomiska orättvisor.⁷

1.1 Syfte och frågeställning

Med den här uppsatsen ämnar jag att undersöka och jämföra två olika perioder då utomstående aktörer har försökt att modernisera den afghanska staten. Mitt första val är Sovjetunionen, från att deras inblandning i Afghanistans politik trappades upp år 1973, fram till år 1991 då Sovjetunionen föll. Mitt andra val är USA, från 2001 då den USA-ledda koalitionen startade sin krigsföring mot talibanerna, fram till Afghanistans första demokratiska val år 2004. Anledningen till att jag har valt just dessa två som exempel är att de utgör de två senaste moderniseringsförsöken. Skillnaden mellan dessa två jämförelseperioder är att Sovjetunionens moderniseringsförsök utgör en längre period medan USA:s försök huvudsakligen har skett och fortfarande sker under ett pågående krig. Moderniseringsförsökens längd har en viss relevans då mer saker oftast kan uträttas

---

⁴ Sundelin A (2005) s 179, Goodson L P (2001)) *Afghanistan's Endless War – State Failure, Regional Politics and the Rise of the Taliban* s 14 – 16.

⁵ Sundelin A (2005) s 177.

⁶ Dupree N H (2002) *Cultural Heritage and National Identity in Afghanistan* s 978, Rubin BR (2002) *The Fragmentation of Afghanistan* s 41, Valentine M. Moghadam (2002) *Partiarcy, the Taleban, and Politics of Public Space in Afghnaistan* s 20

⁷ Ayotte K.J & Husain M.E (2005) *Securing Afghan Women: Neocolonialism, Epistence Violence, and the Rhetoric Veil.* s 112

under en längre period, samtidigt som vi ännu idag inte kan svara på frågan hur länge USA kommer att befinna sig i Afghanistan.

Till uppsatsen ställer jag den övergripande frågan: Hur har Sovjetunionen och USA försökt att modernisera det afghanska samhället? Mer specifikt följer den underordnade frågan: *Vilka följder har dessa två moderniseringsförsök haft för den afghanska befolkningen?*

Att studera olika moderniseringsprocesser innebär en del problematik då termen modernisering kan tolkas på olika sätt. Debatterna om vilka dominerande utvecklingsdrag som lett fram till eller präglar vår tid fortlöper ännu idag. Det finns dock några gemensamma element som de flesta moderniseringsteoretiker är enliga om. Många teoretiker är överens om att det moderna projektet föddes i Europa under upplysningen och senare kom att sprida sig till resten av världen genom globaliseringen. Några av de värderingar och termer som föddes då används fortfarande i dag när man talar om att modernisera stater. Jag kommer att fokusera undersökningen och analysen i min uppsats på några väl utvalda idéer som har präglat tanken om vad modernitet innebär och hur man bör gå till väga för att modernisera en stat. Både Sovjetunionen på 70-talet och USA idag har försökt och försöker att modernisera Afghanistan efter just denna modell.

Ofta inom föreställningen om modernitet ingår det att den står i kontrast mot tradition. Afghanistan, särskilt med sin pashtunska befolkning, har ofta pekats ut som ett väldigt traditionellt samhälle. Modernitet och tradition delas tydligt upp inom många moderniseringsteorier, då man menar att ett samhälle antingen är präglat av modernitet eller av traditioner. Genom att ta upp relationen mellan modernitet och tradition vill jag visa att relationen inte riktigt är så enkel som många moderniseringsteorier ofta tenderar att tolka det. USA:s och Sovjetunionens syn på Afghanistan har tenderat att utgå från att Afghanistan är ett land som är dominerat av tradition och därmed är i behov att moderniseras.⁸

---

⁸ Rubin B.R (2002) 3.

I samband med byggandet av en modern stat, närmare bestämt en nationalstat, kommer även tanken på den fria rationella människan in. Inom det moderna samhället och det moderna projektet ingår också idén om den individuella medborgaren som en abstrakt bärare av universella rättigheter. Jämlikhet och frihet är därför också något som ofta associeras med idén om modernitet. Sovjetunionen och USA har båda utgett sig vilja skapa en modern nationalstat, med en central regering som styr över hela Afghanistans geografiska territorium.

Sammanfattningsvis så kommer de ovan nämnda elementen att präglade min undersökning, det vill säga nationalstatsbygge, tradition i relation till modernitet, och jämlikhet.

1.3 Disposition

Uppsatsen inleds med en introduktion av mitt urval av moderniseringsteorier, vad modernitet innebär, hur termen kan tolkas och varför det är relevant för just min undersökning. Efter det kommer en översiktlig historisk redogörelse som tar upp olika perioder av Afghanistans historia. Det fjärde kapitlet utgör själva undersökningen i uppsatsen där jag undersöker Sovjetunionens och USA:s inblandning i Afghanistan. Avslutningsvis kommer min jämförelse och analys mellan mina två exempel. Detta gör jag med hjälp av element från moderniseringsteorierna som jag presenterar i kapitel två.

1.4 Avgränsningar

Jag är medveten om att andra försök till en modernisering av Afghanistan har gjorts, till exempel det försök som Storbritannien gjorde under kolonialismen. Jag har valt att begränsa mig till att enbart se tillbaka på historien från 1919 eftersom man anser att det var då som nationalstaten Afghanistan skapades.⁹ Den historiska bakgrund som jag redovisar för har skärts ner efter vad jag anser är viktigt att ta med för att få en övergripande förståelse av utvecklingen i Afghanistan. Dessa olika händelser visar den komplexa problematik det har inneburit för Afghanistan att i lugnt och ro kunna utvecklas. Undersökningen av Sovjetunionen och USA har också fått begränsas, jag har fått göra ett urval av alla reformer de båda staterna har genomfört, detta på grund av

---

⁹ Goodson L.P (2001) s 23.

uppsatsens storlek. Urvalet har baserats på reformernas omfattning och relevans för undersökningen.

1.5 Metod och Material

Min undersökning utgör en fallstudie på Afghanistan med fokus på två olika perioder. Jag har valt att göra en fallstudie för att min undersökning fokusera på ett avgränsat fall och fallstudien fungerar bra om man vill studera processer och förändringar. Fallstudien har fått mycket kritik då den ofta har begränsad möjlighet att generalisera,¹⁰ vilket innebär att undersökningens resultat inte går att applicera på något annat fall. Syftet med denna undersökning är dock inte att generalisera utan att ge en så fyllig bild som möjligt i hur de olika moderniseringsförsöken har påverkat den afghanska befolkningen och det afghanska samhället.

Materialet för den historiska bakgrunden och informationen om Sovjetunionens inblandning i Afghanistan är baserat på sekundära källor. Den sekundära litteraturen utgörs av böcker skrivna av etablerade forskare som fokuserar sina undersökningar på Afghanistan. Jag skulle vilja lyfta fram två av författarna som ofta återkommer i min uppsats; Nancy Dupree (författare bosatt i Afghanistan) och professor Barnett Rubin. Båda författarna har spenderat många år på forskning med fokus enbart på Afghanistan. Rubins undersökningar fokuserar dock mer på Sovjetunionens relation till Afghanistan, vad deras inblandning och ockupation har inneburit och vilka konsekvenser detta har bidragit till. Duprees litteratur är inte lika fokuserad som Rubins, utan hennes artiklar och böcker är mer allomfattande. De källor jag har använt mig av för att skapa en analytisk ram är baserade på primära källor; böcker skrivna av Anthony Giddens, Charles Tilly och Bryan Turner. Jag har fått göra ett urval i en väldigt stor mängd böcker som behandlar fallet Afghanistan, och grundat mitt urval på att få så många olika perspektiv som möjligt. Litteraturen om den nuvarande situationen i Afghanistan är begränsad i relation till vad som finns tillgängligt om Sovjetunionens ockupation och inblandning. För att få fram fakta som är användbar om den mer nuvarande situationen i Afghanistan har jag

---

¹⁰ Patel R & Davidson B (2003) *Forskningsmetodens grunde – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, s 54 – 55.

istället fått använda mig av vetenskapliga artiklar, nyhetsartiklar och olika rapporter från FN och frivilliga organisationer. En del av litteraturen jag använder mig av kommer från Svenska Afghanistan Kommittén. Deras nyhetstidningar ger en bra inblick i vad som är aktuellt i Afghanistan, samt vilka framgångar eller motgångar den afghanska befolkningen genomgår.

Uppsatsen och undersökningen är gjord på en macro-nivå då jag fokuserar mer på det stora sammanhanget än på små detaljer. Samtidigt har jag valt att begränsa mig till mindre områden inom moderniseringsteorierna för att få en så fokuserad undersökning som möjligt.

Jag kommer att utgå ifrån den empiriska bakgrunden för att sedan ta hjälp av den analytiska ramen jag arbetat fram i teoriavdelningen för att göra den slutliga analysen och jämförelsen av mina två exempel.

2 Teori

I min undersökning om Afghanistan så kommer jag att utgå från olika moderniseringsteorier (vilka är makro-teorier). Jag kommer att utarbeta en analytisk ram utifrån tre olika författare som har skapat olika teorier om modernitet och modernisering. De författare och teoretiker jag har valt att utgå från är Anthony Giddens, Charles Tilly och Bryan S. Turner. Jag är väl medveten om att när jag gör på detta vis innebär det att jag lyfter ut begrepp, definitioner och tolkningar ur deras ursprungliga kontext.

2.1 Begreppet modernitet

Jag inleder med att ge en definition av begreppet modernitet. Modernitet är ett begrepp som betecknar den samhällsordning som växte fram ur upplysningen, baserat på rationella/vetenskapliga principer, individuella rättigheter och etablerade politiska

system. För att ge en mer tydlig beskrivning av termen modernitet utgår jag från Bryan S. Turners och Anthony Giddens beskrivning av vad som präglar det moderna samhället.

Bryan S. Turner har gett en Weber-inspirerad tolkning av vad ett modernt samhälle präglas av.¹¹ Historiskt och geografiskt markerar Turner några viktiga milstolpar i modernitetens framväxt. Det moderna enligt honom kom särskilt i uttryck genom den västerländska imperialismen på 1500-talet, genom kapitalismens dominans i England, Holland och Flandern från och med 1600-talet, och genom nya naturvetenskapliga forskningsmetoder som utvecklade just då. Moderniseringsprocessen kan sedan följas vidare in på 1800-talet genom kärnfamiljens utskiljande från släkten, åtskillnaden mellan hushåll och det ekonomiska livet och etablerandet av moderskapet som institution. Turner hävdar också att idén om medborgaren som en abstrakt bärare av universella rättigheter är en klar modern föreställning. Turners grundläggande modell bygger på sex olika principer; *asketisk disciplin, sekularisering, en tro på att instrumentellt, målinriktat förnuft har universell giltighet, differentiering av livsvärldens olika sfärer, byråkratisering av ekonomi, politisk och militär praxis och ökande monetarisering av värderingar.*¹²

Giddens tolkning av modernitet är i stora drag den samma som Turners tolkning. Giddens menar att begreppet modernitet är de former av socialt liv och social organisation som växte fram i Europa från och med 1600talet,¹³ samtidigt som de livsformer som moderniteten har gett upphov till har på ett tidigare aldrig skådat sätt kastat oss bort från alla traditionella typer av samhällsordning. Turner uttrycker det annorlunda genom att hävda att moderniteten var konsekvensen av de stora sociala och kulturella förändringarna som skedde i Europa under 1600-talet. Giddens menar också att i föreställningen om modernitet ingår det att den står i kontrast mot tradition. Han diskuterar frågan om hur vi bör identifiera de diskontinuiteter som skiljer de moderna sociala institutionerna från de traditionella samhällsordningarna. I stycket om *modernitet – tradition* kommer jag att diskutera vad Giddens menar med detta.

---

¹¹ Turner B.S (red) (1990) *Theories of Modernity and Postmodernity* s 6

¹² Turner B.S (1990) s 6 – 12.

¹³ Giddens A (1990) *The Consequences of Modernity* s 1

Båda författarna är överens om att moderniteten senare har utökat sitt inflytande över hela världen. Med moderniseringsprocessen kom även tanken om emancipation för den enskilde individen, och nationalstaten som statsform med demokrati som den korrekta politiska ordningen. Charles Tilly lägger en stor vikt på just nationalstaten och han anser att det ofta är synonymt med den moderna statens framväxt. Tilly understryker också att en del av den moderna institutionens accelererande framväxt och expansion är nationalstaten.¹⁴

2.2 Nationalstaten

I kommande stycke kommer jag att utgå från Charles Tillys och Giddens definition på vad begreppet nationalstat innebär. Enligt Tilly är den politiska formen av modernitet den territoriella nationalstaten och genom historien har nationalstaten ofta kännetecknats av en centraliserad regering som bestämmer över ett geografiskt territorium.¹⁵ Giddens delar in uppbyggnaden av den moderna staten i fyra grundläggande institutionella dimensioner; *övervakning*, *kapitalism*, *militär makt* och *industrialism*. Alla dessa dimensioner har olika relationer till varandra vilket Giddens förklarar så här:

Kapitalism inbegriper att det ekonomiska måste isoleras från det politiska. Övervakning är i sin tur av väsentlig betydelse för alla de typer av organisationer som är förknippade med modernitetens framväxt, i synnerhet nationalstaten som historiskt sett har varit sammanflätad med kapitalismen i en ömsesidig utveckling. På liknande sätt finns det nära och viktiga band mellan nationalstatens övervakning och den militära maktens förändrade natur under den moderna eran. Den moderna statens monopol på våldsmedel bygger på det sekulära upprätthållandet av nya versioner av brottsbalk som uppsikten och kontrollen över avvikelser. Militären blir en förhållandevis avlägsen stödjepunkt för de civila myndigheternas inre hegemoni, och krigsmakten är i allmänhet riktad utåt mot andra stater.¹⁶ Enligt Giddens modell finns det också direkta relationer mellan militär makt och

---

¹⁴ Tilly C (1992) *Coercion, Capital, and European States AD 990 – 1992* s 2 – 3.

¹⁵ Tilly C (1992) s 2 – 3.

¹⁶ Giddens A (1990) s 59 - 60

industrialism, vilkas viktigaste uttryck är krigets industrialisering. På liknande sätt kan man upprätthålla tydliga förbindelser mellan industrialism och kapitalism. Industrialismen blir huvudaxeln i människans interaktion med naturen under modernitetens betingelser. Den moderna industrin, som formats av relationen mellan vetenskap och teknologi, förvandlar naturers värld på sätt som tidigare generationer aldrig hade kunnat föreställa sig. I de industrialiserade områdena på jorden och i ökande omfattning på andra håll så lever människor i en människoskapad miljö, en handlingsmiljö som givetvis är fysisk men inte längre enbart naturlig.¹⁷

Både Tilly och Giddens är överens om att inga förmoderna samhällen var så klart avgränsade som den moderna nationalstaten och att de moderna institutionernas internationella spridning var ursprungligen ett västerländskt fenomen som påverkades av alla de fyra institutionella dimensionerna.¹⁸ Tilly delar upp utvecklingen av nationalstaten i tre olika former av stater. Det första är kejsardömen och imperium. Den andra formen kallar han fragmenterad suveränitet, vilket är tillfälliga koalitioner och rådgivande institutioner. Den sista formen är nationalstaten.¹⁹

2.3 Modernitet – Tradition

Den sista byggstenen inom min analytiska ram är relationen mellan modernitet och tradition. Giddens identifierar flera olika drag. Ett är *förändringstakten* under den moderna eran. Traditionella civilisationer må ha varit mycket mer dynamiska än andra förmoderna system, men förändringshastigheten under modernitetens betingelser är extrem. Detta är kanske mest uppenbart när det kommer till teknologin, med det genomsyrar också alla andra sfärer. En annan diskontinuitet Giddens identifierar är *förändringens räckvidd*. När olika delar av världen förbinds med varandra sprids vågor av sociala omvandlingar över praktiskt taget hela världen. Ett tredje drag är vad *de moderna institutionernas inre natur* avser. Vissa moderna sociala former kan helt enkelt inte påträffas under tidigare historiska perioder, ett exempel på det är nationalstaten.²⁰

---

¹⁷ Giddens A (1990) s 60

¹⁸ Giddens A (1990) s 62 – 63.

¹⁹ Tilly C (1992) 21.

²⁰ Giddens A (1990) s 4 - 6

När Giddens identifierar det traditionella samhället delar han upp det traditionella i fyra olika delar. Den första är betydelsen av *släktrationerna*, vilka fungerar som en organisationsform för stabiliserande sociala band, medan väst prioriterar personliga relationer, vänskapliga eller sexuella. Den andra är det *lokalsamhälle* som utgör en plats med en välbekant miljö. För det moderna samhället talar han om abstrakta system som medel att stabilisera relationer över obegränsade avstånd. *Religiösa kosmologier* är den tredje delen i listan. De utgör trosformer och rituella bruk vilka erbjuder en bestämd tolkning av det mänskliga livet och naturen. I det moderna samhället är man enligt Giddens mer framtidsorienterad; kontrafaktiskt tänkande är sättet man förbinder det förflutna och det nuvarande på. Den sista är *traditioner* som är ett medel för att förbinda nutid och framtid; orienterad mot det förflutna i en omvändbar tid. Enligt Giddens modell finns det ingen motsvarighet till traditioner i det moderna samhället. I det moderna samhället tillkommer också tre andra aspekter som avgör om ett samhälle är traditionellt. Hot och faror härrör från *naturen*, till exempel infektionssjukdomar, oväder, torka, översvämningar och andra naturkatastrofer. Hot om *våld* från härjande arméer, lokala krigsherrar, stråtrövare och rövare. Här pratar man i det moderna samhället om hot om våld genom krigets industrialisering. Den sista är risken för att *mista den religiösa nåden* eller utsättas för ondskefull magi.²¹

2.4 Sammanfattning

De teorier jag har presenterat i min teoriavdelning tenderar att utgå från ett västerländskt perspektiv. Både nationalstaten och det kapitalistiska systemet har sina rötter i Europas historia och har få paralleller under tidigare perioder eller i andra kulturer. Både Giddens, Turner och Tilly menar att modernisering är ett västerländskt projekt. I boken *Coercion, Capital, and European States AD 990 – 1992* så fokuserar Tilly enbart på de europeiska staternas utveckling, han uttalar sig inte om huruvida relevant detta är för Afghanistan. Giddens menar dock att moderniteten har en inneboende tendens till globalisering och

---

²¹ Giddens A (1990) s 102.

den moderna nationalstaten har blivit universell på grund av just globaliseringen.²² Giddens stryker också under att inga traditionella sociala former har kunnat mäta sig med utvecklingen i väst och samtidigt lyckats upprätthålla en fullständig autonomi utanför de globala utvecklingstrenderna.

Anledningen till att jag har valt att använda mig av moderniseringsteorier är att både Sovjetunionen på 70-talet och USA idag har försökt och försöker att modernisera Afghanistan efter just denna modell; att skapa en modern nationalstat med en central regering som styr över hela Afghanistans geografiska territorium. Både USA:s och Sovjetunionens syn på Afghanistan har tenderat att utgå från att Afghanistan är ett land som är dominerat av tradition och därmed är i behov att moderniseras.²³ Komplexiteten och relationen mellan dessa olika begrepp är svår att undankomma. Just komplexiteten mellan modernitet och tradition samt nationsbygge har inneburit stora påfrestningar på det afghanska samhället och jag ämnar belysa hur detta har kommit till uttryck. I diskussionen om relationen mellan det moderna och det traditionella i Afghanistan kommer även diskussionen om kvinnans sociala roll in. Då det traditionella afghanska samhället alltid har byggt på en stark patriarkalisk hierarki, vilket har gjort att reformer gällande kvinnornas roll alltid väckt opposition bland den mer traditionella befolkningen.

3 Historisk bakgrund 1919 - 2001

Här nedan har jag gjort ett urval av några få skeden från den politiska sfären i Afghanistans historia som jag anser behöver vara med i en översiktlig presentation för att ge en helhetsbild av hur modernisering av Afghanistan har uttryckt sig. Jag har dela upp de olika perioderna efter vem eller vilka som hade makten och jag har valt att enbart fokusera på de viktigaste förändringarna de bidrog med. Mellan år 1978 och 1996 var Sovjetunionen inblandad i den afghanska politiken och 1991 ockuperades Afghanistan av

---

²² Giddens A (1990) s 63.

²³ Rubin B.R (2002) 3.

Sovjetunionen. Då stora delar av min undersökning bygger på en analys av Sovjetunionens försök att modernisera Afghanistan har jag valt att i detta kapitel mycket kortfattat beskriva om vad som skedde under just denna period. Detta är något jag kommer att beskriva mer ingående i nästa kapitel.

3.1 Amanullah Khan 1919 - 1929

Afghanistan blev självständigt under Amanullah Khan regeringstid. Han var den som förklarade krig mot Storbritannien och Afghanistan utkämpade det tredje angloafghanska kriget.²⁴ Efter ungefär en månad slöts ett avtal med Storbritannien och därmed förklarades Afghanistan som en självständigt suverän stat²⁵ och den första afghanska regeringen bildades.²⁶ Amanullah var nu fri att upprätta förbindelser med vem han ville och den första var med Sovjetunionen år 1921.²⁷ Amanullah upprättade även diplomatiska förbindelser med flera olika Europeiska länder och militärt stöd kom från många olika håll.²⁸

Under kommande årtionde försökte Amanullah reformera de sociala och politiska strukturerna efter en modern nationalstats modell. Han införde reformer som kom att påverka kvinnans situation i landet. Dock var det bara kvinnorna som tillhörde samhällets elit och bodde i de större städerna som upplevde en förbättring. Amanullah byggde ut skolväsendet och öppnade särskilda flickskolor, gav kvinnor en möjlighet att studera utomlands, införde olika språk i skolan och allmän skolplikt planerades. Amanullah förändrade även äktenskapslagarna genom att höja minimiåldern för giftermål hos flickorna, och han ändrade de lagar som styr mannens hemgift vid giftermål. Han förbjöd inflytelserika män i Kabul att ha kvinnor som slavar och hade själv bara en fru. Han uppmuntrade även kvinnor att gå ut offentligt utan slöja.²⁹

---

²⁴ Rubin B.R (2002) s 19

²⁵ Rubin B.R (2002) 54

²⁶ Marsden P (2002) *The Taliban – War and Religion on Afghanistan* s 19

²⁷ Rubin B.R (2002) s 20, 54.

²⁸ Sundelin A (2005) *Afghanistan* s 211 - 212

²⁹ Sundelin A (2005) *Afghanistan* s 213, Rubin B.R (2002) s 56

Under detta skede fick också Afghanistan sin första konstitution.³⁰ Detta ledde till att alla som bodde i Afghanistan, utan hänsyn till religiösa eller andra skillnader, förklarades vara afghanska medborgare med lika rättigheter. Särskilda civila domstolar inrättades vid sidan av de islamska. De moderniseringar som infördes i landet skapade dock mycket motstånd hos den mer konservativa delen av befolkningen³¹ och det som provocerande mest var de rättigheter Amanullah införde för flickor och kvinnor.³²

3.2 Mohammed Zahir Shah 1933 – 1973

Mohammed Zahir hade samma mål som Amanullah; att modernisera Afghanistan.³³

Under 50-talet ökade antalet kvinnor ute på arbetsmarknaden vilket bidrog till att kvinnor kunde ses i den offentliga sfären och detta gav dem också en ökad ekonomisk frihet. Den viktigaste framgången för kvinnan under Mohammed Zahirs regeringstid var möjligen att fem kvinnor inkluderades i regeringen då den nya konstitutionen skrevs 1964 (kallad Loya Jirga). Loya Jirga tillät både män och kvinnor att rösta för första gången i Afghanistans historia. Afghanistan upplevde en period då kvinnor och män hade en jämlik status i den offentliga sfären.³⁴

För att kunna förklara kommande skede behöver jag redogöra för uppkomsten av The People's Democratic Party of Afghanistan (PDPA). PDPA uppkom 1965 och var ett kommunistparti i Afghanistan som fick stöd från Moskva. PDPA kom senare att splittras i två olika grenar på grund av interna konflikter. Två av de ledande personerna inom partiet Noor Mohammed Taraki och Babrak Karmal hade annorlunda visioner och tolkningar av Afghanistans potentiella revolution och därav skapades *Khalq* med Nur Mohammed Taraki i spetsen och *Parcham* med Babrak Karmal som ledare. Båda grenarna var för en sovjetisk inblandning och mottog ekonomiskt stöd av dem.³⁵

---

³⁰ Rubin B.R (2002) s 55.

³¹ Brodsky A.E (2003) *With All Our Strength – The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan* s 35, Marsden P (2002) s 20

³² Sundelin A (2005) *Afghanistan* s 214

³³ Rubin B.R (2002) 59.

³⁴ Brodsky A.E (2003) 36 – 37.

³⁵ Marsden P (2002) s 23

3.4 Mohammed Daoud Khan 1973 – 1978

Mohammed Daoud Khan tog över makten 1953.³⁶ Under denna period genomförde Daoud reformer i landet som också bidrog till att kvinnorna i Afghanistan officiellt blev friare.³⁷ Under firandet av Afghanistans oberoende i augusti 1959 uppträdde Daoud och hans ministrar bland annat med sina fruar och döttrar som inte skydde sina ansikten. Detta provocerade det religiösa etablissemanget och de skickade en delegation till premiärministern. Hans rådgivare hade undersökt saken och om det nu var så att dessa skriftlärdade män kunde visa honom var i Koranen det stod att slöjan var en befallning så skulle han omedelbart ändra sig. Mullorna predikade mot Daoud i landets moskéer. Vid denna tidpunkt hade kvinnliga sångare börjat framträda i radio i Kabuls sändningar, kvinnliga receptionister bar inte slöja och afghanska kvinnor började arbeta vid landets industrier. Landets infrastruktur och utbildningssystem byggdes upp. Den nya regeringen fick stort ekonomiskt stöd från bland annat Frankrike, Tyskland, USA och Sovjetunionen. Det betydde att man blev allt mindre beroende av de inhemska stammarna, bönderna och mullorna.³⁸ Från 1973 började också den afghanska ledningen att officiellt samarbeta med Sovjetunionen.³⁹

3.5 PDPA och Ockupationstiden under Sovjetunionen 1979 - 1991

Oppositionen och revolterna i Afghanistan oroade Sovjetunionen som ville skydda och öka sitt eget inflytande. År 1979 tog PDPA över makten med sovjetvänliga Babrak Kamal i spetsen och i samma stund utbröt beväpnade konflikter. Oroligheterna ökade i Afghanistan och år 1979 invaderades och ockuperades staten av Sovjetunionen som ville försäkra sig om att inte förlora makten. Under resten av PDPA:s regeringstid var sovjetiska trupper närvarande i landet. Den afghanska regeringen och de sovjetiska trupperna stred mot olika oppositionsgrupper kallade Mujahedin. Under de tio åren som Sovjetunionen var närvarande i Afghanistan förstördes landets infrastruktur och många byar jämnades med marken. Den humanitära situationen var i stort sett kaos för civilbefolkningen. Landet var mer än någonsin uppdelat i gammalt och nytt och

---

³⁶ Rubin B.R (2002) 58.

³⁷ Rubin B.R (2002) s 65.

³⁸ Sundelin A (2005) s 218

³⁹ Rubin B.R (2002) 58.

motsättningen mellan modernitet och tradition var mer påtaglig än tidigare.⁴⁰ På 1970-talet utvecklades även denna motsättning politiskt.⁴¹

Sovjetunionen stannade kvar i tio år och befolkningen kunde känna av deras närvaro överallt i samhället. 1989 lämnade Sovjetunionen över makten till en marionettregering styrd av president Mohammad Najibullah. Sovjetunionen fortsatte att stödja PDPA fram till landets kollaps 1991. När den ekonomiska hjälpen hade upphört tog det inte lång tid innan Mujahedin tog över landet med Burhanuddin Rabbani och Ahmad Shah Massoud i spetsen.⁴²

3.6 Mujahedin 1991 - 1996

Historien bakom Mujahedin är komplex. Somliga såg dem som patriotiska krigare som inte ville något annat än befria landet från utländska inkräktare och andra såg dem som fundamentala diktatorer som var bättre på att kriga än att styra landet.⁴³ Det var lätt att tro att alla Mujahedin stred tillsammans men så var inte fallet. I Afghanistan under denna period fanns det minst tio olika grupper som höll till i olika geografiska områden och alla hade olika religiösa inriktningar och ledare. Under striderna mot Sovjetunionen var det till en viss del enkelt för grupperna att hålla ihop då man kunde identifiera samma fiende. När de sovjetiska trupperna hade lämnat Afghanistan märkte man snabbt av splittringen mellan de olika grupperna, då de konstant stred emot varandra och ett inbördeskrig bröt ut. De olika Mujahedingrupperna fick ekonomiskt stöd från andra stater runtom i världen. USA var inte sena med att pumpa in pengar till de grupper som ville göra sig av med Sovjetunionen. Det USA misslyckades med att se var hur splittrade de olika Mujahedingrupperna var. De trodde att de gav ekonomiskt stöd till en armé, när de i själva verket stödde sju olika arméer som utkämpade sju olika krig.⁴⁴

När Rabbani hade störtat Najibullah tog olika mujahedin krigare över i olika geografiska områden i staten. I slutet av 1994 kontrollerades största delen av Afghanistan av fem

---

⁴⁰ Rubin B.R (2000) *The Political Economy of War and Peace in Afghanistan*.

⁴¹ Griffiths J:G (2001) *Afghanistan – A History of Conflicts* s 127

⁴² Detta styre kallas den Norra Alliansen från västvärldens sida.

⁴³ Brodsky A.E (2003) s 59.

⁴⁴ Griffiths J:G (2001) s 192 - 213

olika krigsherrar. Alla hade olika visioner om hur man borde bygga upp Afghanistan. Några ansåg att en stark centralregering var det som borde införas medan andra önskade motsatsen och ville bevara sina egna autonoma regioner.⁴⁵

Mujahedin befriade inte landet i den mån många hade hoppats på utan landet upplevde fyra år av inbördeskrig, anarki och laglöshet. I de olika delarna av landet slogs de olika krigsherrarna om makten på bekostnad av civilbefolkningen. Tanken på demokrati och modernisering var som bortblåst. Kvinnornas situation var särskilt dåliga under denna period. Kvinnorna tappade sin legitima roll i det sociala samhället och fungerade enbart som ägodelar till män. Mujahedin sänkte återigen den åldersgräns för kvinnor som Sovjetunionen hade infört på åldern för giftermål. Våldtäkter, påtvingade äktenskap för unga flickor och änkor, fientlighet mot kvinnlig utbildning och kidnappningar var saker som befolkningen upplevde dagligen under Mujahedins styre.⁴⁶ Flickor och kvinnor fick fortsätta att gå till skolan men på grund av osäkerheten och all rädsla i landet så var det få som vågade gå ut på egen hand vilket resulterade i att antalet kvinnor som fick en utbildning minskade.⁴⁷

3.7 Talibanerna 1996 – 2001

Man kan som Deborah Ellis gör i sin bok *Women of the Afghan War*, argumentera för att talibanerna är en produkt skapad av tjugo år i krig. Många av talibanerna var föräldralösa på grund av kriget och uppvuxna i pakistanska flyktingläger på den afghanska gränsen. Ordet taliban betyder att man är en student som studerar islam. Första gången den afghanska befolkningen hörde talas om talibanerna var när de tog över staden Kandahar år 1994.⁴⁸ De fortsatte sin frammarsch och i september 1995 hade de intagit Herat och 1996 intog de makten i Kabul.⁴⁹ Deras mål var att ta över och befria hela Afghanistan

---

⁴⁵ Sundelin A (2005) 49.

⁴⁶ Griffiths J:G (2001) s 225, Valentine M. Moghadam (2002) s 25, Brodsky A.E (2003) s 100

⁴⁷ Brodsky A.E (2003) s 100 – 101.

⁴⁸ Marsden P (2002) s 42, Griffiths J:G (2001) s 234.

⁴⁹ Rashid A (200) s *Talibanerna, Islam, Oljan och det nya Maktspelet i Centralasien* s 82-83.

från den enligt dem korrupta regeringen. De ansåg att Mujahedin hade misslyckats med att regera landet enligt islamska värderingar.⁵⁰

När talibanerna övertog landsområden så införde de även nya lagar, dessa lagar påverkade kvinnornas situation i större utsträckning än männens. I radio och ute på gatorna förklarade man att flickor inte fick gå till skolan och kvinnor som gick till sitt arbete blev genast hemskickade. Man införde regler för hur civilbefolkningen skulle klä sig. Kvinnorna fick inte gå ut utan en manlig släktings sällskap och som kvinna var man tvungen att bära en burka. Detta innebar en del problem för främst kvinnorna i Kabul, som aldrig hade haft en sådan på sig och inte heller hade en i sin ägo. En burka kostade mer än två månadslöner vilket ledde till att många kvinnor fick dela på en burka. Andra förändringar man införde var att stänga alla kvinnliga badhus och taxiförare förbjöds att plocka upp kvinnliga passagerare om de inte hade en man med sig. Om man inte följde de nya lagarna utsattes man för hårda straff.⁵¹ Dessa lagar mottogs på olika vis i hela landet. I landsbygden var detta inte någon större skillnad från det vardagliga livet för kvinnorna. Det var i städerna den främsta oppositionen uppstod. I vissa delar i landet var talibanerna välkomna och befolkningen som var trött på den laglöshet som rådde var glada över att talibanerna satte stopp för det.⁵² Efter terroristattackerna den 11 september 2001 i USA invaderade USA med FN - mandat Afghanistan och talibanregimen störtades.

3.8 Sammanfattning

Om man ser tillbaka på Afghanistans historia så kan man tydligt se att de regenter som har försökt att modernisera samhället har upplevt strakt motstånd från mer traditionella oppositionsgrupper. Ledare efter ledare har tippats över genom revolutioner. År 2001 påbörjades ytterligare en reform, denna gång styrt av USA med hjälp av en europeisk koalition. I nästa del av uppsatsen kommer jag att gå in mer på djupet om vad som färgade och färgar Sovjetunionens och USA:s moderniseringsförsök av Afghanistan.

---

⁵⁰ Griffiths J.G (2001) s 231

⁵¹ Brodsky A.E (2003) s 101.

⁵² Griffiths J:G (2001) s 243 - 244

4 Sovjetunionen och USA

När jag undersöker Sovjetunionens inblandning i Afghanistans politik skulle jag först vilja dela upp det i två olika perioder. Den första är från 1973 och fram till 1979. Detta utgör tiden innan Sovjetunionen fysiskt fanns på plats i Afghanistan, då mycket av kontakten sköttes mellan Moskva och Kabul. Den andra perioden behandlar tiden efter 1979 då Sovjetunionen ockuperade Afghanistan, fram till 1991. Undersökningen av USA:s inblandning i Afghanistan börjar efter bombningarna 2001. Jag är medveten om att detta inte är första gången USA har varit inblandade i Afghanistans politik men det är från denna period man uttryckligen har sagt att det är dags att bygga upp Afghanistan på nytt och införa demokrati.

4.1 Sovjetunionen och PDPA

Redan under Muhammed Daouds regeringstid så stärktes kvinnors rättigheter. Kvinnorna uppmanades att arbeta utanför hemmen och att gå i skolan. Daoud införde en lag som tillät kvinnan att själv välja om hon ville bära en slöja. Han lovade att det nya styret skulle förstärka de olika kanalerna inom demokratin. Regeringen trodde att kvinnans rättigheter skulle komma naturligt i takt med att landet moderniserades och mest fokus lades på hur man skulle skydda kvinnornas ära i samband med att de tog sig ut i arbetslivet och universiteten.⁵³ Det visade sig ganska snart att Daoud inte förstärkte demokratin utan han gjorde precis tvärtom. Han skapade en autokratisk, centraliserad och förtryckande regim där kontakten med omvärlden var begränsad och all fri press stängdes ner. Sovjetunionen tappade förtroendet för Daoud och bytte sida i sitt stöd och lade all sin fokus på PDPA. I april 1978 mördades Daoud och hans familj⁵⁴

Nur Muhammed Taraki blev den nya ledaren av Afghanistan. 1978 annonserade den nya regeringens reformer. Regeringen bytte färg på den afghanska flaggan,⁵⁵ sänkte priset på

---

⁵³ Brodsky A.E (2003) s 43.

⁵⁴ Goodson L.P (2001) s 55.

⁵⁵ Goodson L.P (2001) 56.

vad det kostade att köpa en fru; från 1000 till 300 afghani. Det nya styret förbjöd även giftermål innan 18 års ålder och man införde marxistiska utbildningar för både pojkar och flickor. En annan ny regel som infördes var religionsfrihet.⁵⁶

John C Griffiths menar att befolkningen från medel- och överklassen kunde känna av en viss sekularisering under denna period, men för befolkningen på landsbygden hade fortfarande islam samma funktion som tidigare. Samtidigt ökade klasskillnaderna i samhället och de som upplevde fördelarna med det moderna bodde främst i städerna.⁵⁷ Under Khalqs styre förekom politisk upprensning i form av massarrester och försvinnande av människor i stort sett varje dag. Den utsatta gruppen bestod av intellektuella, studenter, politiker, fundamentala och traditionella ledare från landsbygden som försökte skapa opposition mot regeringen.⁵⁸ Närvaron av Sovjetunionen märktes också av tydligare då regeringen hade många sovjetiska rådgivare på plats i landet. Oppositionen i Afghanistan ökade och det främsta motståndet kunde man hitta ute på landsbygden.

I mars 1979 uppstod en revolt i staden Herat, där hundratals sovjetrådgivare och deras familjer mördades. Detta uppror tystnades ned med bombningar av staden som ledde till att upp mot 20 000 människor dog. Efter detta samlade sig många afghaner och startade gerillagrupper.⁵⁹ Liknande revolter spred sig i landet och oroligheterna ökade ännu mer. Regeringen svarade med att omorganisera sig, och Hafizullah Amin som var premiärminister⁶⁰ fick mer kontroll och tog slutligen över positionen som Afghanistans nya ledare. Moskva började bli oroliga över för vad som skedde i Afghanistan och man ansåg att den afghanska regeringen inte lyckades införa några förändringar utan att skapa opposition.⁶¹

---

⁵⁶ Brodsky A.E (2003) 50.

⁵⁷ Griffiths J:G (2001) s 87, 105.

⁵⁸ Brodsky A.E (2003) s 51

⁵⁹ Brodsky A.E (2003) s 51

⁶⁰ Goodson L.P (2001) s 57.

⁶¹ Goodson L.P (2001) s 58

Målet för Khalq under Amins styre var att använda statens resurser till att eliminera all konkurrens om den sociala kontrollen i hela Afghanistan. Han ville införa skolor som skulle lära alla stamledare att läsa och på så vis skulle de bli upplysta och gå med i partiet. Han samarbetade nära med ledarna i de pashtunska delarna av Afghanistan. Amin jobbade också för att bli av med beroendet från Sovjetunionen, vilket inte var populärt och detta var ett av skälen till att Sovjetunionen bestämde sig för att ockupera Afghanistan. Den sovjetiska invasionen startades den 28 december 1979. Amin mördades och hans nya efterträdare blev Babrak Kamal; grundaren till Parcham och lojal mot Sovjetunionen. Uppfattningen om Amins agerande delade sig hos den afghanska befolkningen. Somliga såg honom som en marionettdocka till den sovjetiska regeringen, skyldig till många afghaners död genom att man skyllde på honom som den yttersta faktorn till Sovjetunionens invasion. Andra såg honom som en nationalist som hade målet att frigöra Afghanistan från Sovjetunionen.⁶² Sovjetunionen styrde hädanefter landet genom Kamal och hans parti under den kommande perioden.⁶³ Babrak Kamal ville sätta stopp för revolterna som hade uppkommit under Amins reformer, vilket inte var så enkelt då befolkningen reagerade strakt på att Sovjetunionen nu fysiskt var på plats.⁶⁴

Nu talade PDPA mycket om kvinnornas frigörelse och man inkluderade kvinnor i regeringen där de mest fick utföra de stereotypa kvinnoyrkena. Inom utbildning tränades kvinnorna främst till att bli lärare och man använde dem till att uppfostra nästa generation av sovjetinspirerade marxister. Trots att man använde kvinnans emancipation som ett verktyg förändrades inte kvinnans situation i landet på ett märkbart vis. De kvinnor som fick tillgång till utbildning kom ofta från övre medelklassen eller överklassen och i många fall lät familjerna enbart flickorna gå i skolan för att bevisa hur modern man var.⁶⁵ En skillnad från tidigare styre var att PDPA nu inte var nöjd med att förändringarna enbart skedde i städerna. De ville sprida ut de nya reformerna i hela landet så få radikala unga män valdes ut för att ge sig ut på landsbygden, uppbackade av militär och polis, för

---

⁶² Rubin B.R (2002) s 115, Brodsky A.E (2003) 51 – 52.

⁶³ Brodsky A.E (2003) 51 – 52, Rubin B.R (2002) s 109.

⁶⁴ Rubin B.R (2002) s 122.

⁶⁵ Rubin B.R (2002) 80.

att få alla i landet att följa de nya lagarna. Detta provocerade traditionella stamledare, särskilt de regler som rörde familjelivet.⁶⁶

4.2 Sovjetunionens invasion och ockupation

Efter det att Sovjetunionen invaderade Afghanistan tog det inte lång tid innan de hade tagit över städerna och hade total kontroll över regeringen.⁶⁷ Sovjetunionen brydde sig inte om omvärldens reaktioner på invasionen utan påbörjade sitt krig som bredde ut sig över stort sett hela Afghanistan.⁶⁸ Motståndet ökade mer och mer hos den afghanska befolkningen. Under en lång tid av Sovjets krigföring hade det dåvarande partiet Khalq och Sovjetunionen inte tid att fortsätta reformerna utan det som var präglat av modernitet under denna period var metoderna man använde sig av i sin krigföring och de vapen man använde.⁶⁹ Khalq regeringen använde sig av våldsamma metoder för att eliminera motståndet i landet, arrester, tortyr, och avrättningar var inte ovanliga. Ellis Deborah berättar även i sin bok *Women of the Afghans War* att tortyr mot kvinnor som engagerade sig i motståndet mot den sovjetiska ockupationen var vanlig.⁷⁰ Mot slutet av ockupationen tog man återigen några steg för att förbereda Afghanistan för modernitet genom att förflytta mer än 10 000 barn till Sovjetunionen för att utbildas enligt den rätta sovjetiska mallen. Dessa utbildningar kunde ta upp till 10 år.⁷¹

1986 tog Najibullah över makten i Afghanistan.⁷² Anledningen till det var att han var Pashtun. Sovjet hoppades på att han skulle falla motståndsgrupperna mer i smaken. Najibullah gjorde olika försök att få de olika parterna att sluta fred, samtidigt som han försökte få regeringen mer populär bland befolkningen vilket skedde utan framgång.⁷³ Sovjetunionen började ta ut sina trupper från Afghanistan 1988 och var klara med det

---

⁶⁶ Brodsky A.E (2003) s 49 - 51

⁶⁷ Goodson L P (2001) s 63

⁶⁸ Goodson L P (2001) s 59.

⁶⁹ Ellis D (2000) s 7.

⁷⁰ Ellis D (2000) s 9

⁷¹ Goodson L P (2001) s 63

⁷² Rubin B.R (2002) s 146.

⁷³ Goodson L P (2001) s 69.

1989, men de fortsatte att stödja Najibullah med vapen och ekonomiskt stöd fram till år 1991.⁷⁴

Perioden då Sovjets ockupation startade och fram till dess fall befann sig Afghanistan i ett kaos av strider mellan de religiösa grupperna och de sovjetiska trupperna. Civilbefolkningen upplevde förtryck från båda hållen och på 1980-talet var landsbygden i Afghanistan ett farligt ställe att befinna sig på med de konstanta striderna som pågick. Sovjet bombade ofta små byar då de trodde att Mujahedin gömde sig där vilket resulterade i stora förluster för civilbefolkningen. Ledare inom Mujahedin tog sig friheten att bestämma över de olika landområden som de lyckats erövra, tvingade befolkningen i området att stödja dem och använde Sharialagar för att straffa de som ifrågasatte deras styre.⁷⁵

Sammanfattningsvis var Sovjets ockupation en katastrof för Afghanistan. Staten och samhället kollapsade.⁷⁶ Antalet döda uppskattas till en tiondel av landets dåvarande befolkning och närmare 40 % tvingades på flykt. Mellan fem och sju miljoner landminor spreds ut över landet med avsikt att skada civilbefolkningen. Landminorna har gjort att delar av jorden är ofruktbar och att människor skadas ännu idag. Invasionen skapade också ett politiskt vakuum och de gamla auktoritetsstrukturerna började falla samman. Ockupationen förvärrade också Afghanistans etniska spänningar genom att göra etniciteten till en grundläggande faktor i samhället. Genom sina försök att ta över det afghanska samhället använde de sig av många olika metoder; utbildning, modernisering av den afghanska armén och ekonomiskt stöd till bland annat militären men även till andra institutioner.⁷⁷ De största reformerna Sovjetunionen lyckades införa i Afghanistan gjorde de i början av sin inblandning. Senare var de för upptagna med att behålla makten.

---

⁷⁴ Rubin B.R (2002) s 145.

⁷⁵ Brodsky A.E (2003) s 58 – 59.

⁷⁶ Dupree N H (2002) s 984.

⁷⁷ Goodson L P (2001) s 53.

4.2 Mellan Sovjetunionen och USA

När Sovjetunionen drog sig ur Afghanistan lämnades landet utan någon statlig legitimitet. Man hade inget nationellt ledarskap och makten var uppdelad i små olika geografiska områden där upp till sju olika etniska och religiösa arméer slogs på lokal nivå. Landets ekonomi hade nått botten och en stor del av befolkningen höll på att utvandra. Afghanistan hotades helt enkelt att upphöra som stat. Etniska och religiösa konflikter dödade tusentals människor, städer förstördes och mat- och medicinkonvojer blockerades. USA och andra grupper som stödde Mujahedin beundrade deras motstånd mot Sovjetunionen, som enligt amerikanerna representerade en elak version av modernitet. USA antog att Afghanistan med sina organiserade gerillagrupper skulle falla in i modernitet på ett naturligt sätt, vilket visade sig vara fel. Mujahedin såg inte framåt utan snarare bakåt, motståndet representerade gamla värderingar och konflikterna mellan de olika grupperna gjorde det omöjligt att upprätthålla en modern centraliserad nationalstat.

Anarkistiskt våld och kriminalitet spred sig genom hela Afghanistan efter 1992. Ett okontrollerat antal vapen från båda sidorna hade strömmat in i Afghanistan under kalla kriget. De grupper som sade sig kämpa för ett fritt Afghanistan under Sovjetockupationen tycktes glömma bort detta så fort de sovjetiska trupperna drog sig ur. Istället började man slåss om mindre geografiska områden och många av de tidigare ledarna kom att bli vad man idag kallar krigsherrar. På grund av den anarkistiska vardagen så fanns det inte någon form av skyddsnet för befolkningen, våldtäkter och kidnappningar av blev vardagsmat för Afghanistans kvinnor. Talibanernas uppkomst och framgång enligt Rubin beror mest på Pakistan men även till stod del på Mujahedins misslyckande att etablera en central regering som kunde införa stabilitet i Afghanistan.⁷⁸

---

⁷⁸ Rubin B.R (2002) s 1–6.

4.3 USA och Afghanistan

Efter 11 september annonserade George W Bush att USA skulle jobba för ett stabilt Afghanistan och införa demokrati. USA byggde upp sina politiska ställningstaganden kring enskilda frågor och det var framför allt två frågor som dominerade; kvinnofrågor och terrorism.⁷⁹ 2001 störtade amerikanska trupper talibanregimen. USA talar om att kriget inte är riktat mot Afghanistan som stat utan mot terrorismen. Den amerikanska strategin för att genomföra ett krig på detta vis har varit att jaga, tillfångata eller döda dessa fiender, medan FN och biståndsländerna skall stå för uppbyggnaden av landet.⁸⁰

Efter USA:s invasion var Afghanistans framtid fylld av hopp. I oktober 2004 hade man det första allmänna demokratiska valet och på hösten antog man den nya författningen. Den första demokratiskt valda presidenten i Afghanistan blev Hamid Karzai och för första gången talade man om att Afghanistan har tagit sitt första steg mot att bli en demokrati. Trots alla dessa framsteg har inte många förändringar skett och situationen i Afghanistan idag påminner om den situation som rådde i landet under Mujahedins styre. Den nya regeringen har inte lyckats hävda ett våldsmonopol och de kontrollerar inte landets hela geografiska yta. Många provinser utanför Kabul kontrolleras av krigsherrar med sina privata arméer. Detta har bidragit till en osäker situation för civilbefolkningen vilket i sin tur har bidragit till motstånd mot den nya regeringen, samtidigt som misstänksamheten mot NATO och den amerikanska närvaron ökar hos befolkningen. Detta i sin tur tror Nancy Dupree har bidragit till att den fortsatta utvecklingen för staten har bromsats upp.⁸¹ I många delar av landet pågår fortfarande väpnade strider, etniska och religiösa konflikter, politisk terror, kidnappningar och fiendskap. Krigsherrar, talibaner, den afghanska regeringens arméer, NATO och USA strider alla för olika saker. Lokala krigsherrar har i viss mån avväpnats, men de har fortfarande så mycket vapen att de kan hota och behärska civilbefolkningen.⁸²

---

⁷⁹ Rashid A (200) s 284.

⁸⁰ Sundelin A (2005) s 70

⁸¹ Dupree N H: Små steg framåt. *Afghanistan nytt*, #2 – 2007. s 10, Sundelin A (2005) s 76 - 77

⁸² Afghanistan.nu # 3 2005. *Karzais lydregim utmanas* s 2

Just nu pågår en internationell uppbyggnad av landet, där olika länder hjälper till ekonomiskt. Under senare tid har civilbefolkningen börjat bli skeptisk mot även denna hjälp. Pengar strömmar in i landet men afghanerna undrar vart pengarna går⁸³ och de är mycket besvikna över att USA-stödda krigsherrar fortfarande styr delar av landet genom att de har tagit sig in i centralregeringen. De har fortfarande starkt inflytande och utnyttjar regeringens pengar och sina positioner.⁸⁴

Utanför städerna har inte mycket förändrats, det finns inga jobb och infrastrukturen har fortfarande inte byggts upp. Enligt Amnesty International så ökar talibanernas attacker mot civilbefolkningen. De utsätts för självmordsattacker, kidnappningar och halshuggningar.⁸⁵ Civilbefolkningen är de största förlorarna i den här konflikten. De är klämda mellan talibanerna, afghanska regeringsstyrkor och styrkor från NATO-länderna. Inte nog med att den afghanska befolkningen känner sig svikna och kränkta av den egna regeringen utan de känner dessutom att USA som anlät för att rädda dem också agerar på ett laglöst sätt. Olika amerikanska fånglägren har satts upp i Afghanistan, zoner där laglöshet dominerar som i Guantanamo. Varken regeringsmyndigheterna eller frivilliga organisationer har fått tillträde till dessa olika fångläger som administreras av USA.⁸⁶

Idag, efter USA:s invasion har utvecklingen inom utbildningssystemet och jämställdheten nått framsteg. Antalet skolelever i den sekulära skolan har fyrdubblats sedan 2001 och flickornas möjligheter har ökat enormt. Kvinnorna har blivit mer synliga, både i provinserna och i Kabul. De deltar i fler verksamheter än tidigare och många engagerar sig även politiskt. Medvetenheten hos befolkningen om fördelarna med en utbildning har ökat och intresset för ungdomarna att få börja i skolan är stort.⁸⁷ Acceptansen och intresset för flickornas utbildning står i direkt relation till pojkarnas. Först efter att pojkarna får möjlighet att utbilda sig kan denna möjlighet också komma att inkludera flickor. Flickorna har börjat skolan i relativt stor omfattning i de mer liberala delarna i

---

⁸³ Dupree N H: Små steg framåt. *Afghanistan nytt*, #2 – 2007. s 10

⁸⁴ Charles Glass (2004) You can have patience or you can have carnage

⁸⁵ Amnesty International Hemsida:

http://web.amnesty.org/library/Index/ENGASA110012007?open&of=ENG-AFG_20070813

⁸⁶ Afghanistan.nu # 3 2005. *Karzais lydregim utmanas* s 6

⁸⁷ Dupree N H: Små steg framåt. *Afghanistan nytt*, #2 – 2007. s 10 – 11.

landet men i de mer traditionella delarna är detta inte så vanligt. I de mest konservativa provinserna har flickskolor attackerats och bränts i protest mot utbildning av flickor. Många skolor attackerades även under presidentvalet, då skolorna användes som vallokaler.⁸⁸ Detta gör att just flickskolor ofta används som symboliska måltavlor i kampen mellan tradition och förändring.

Fast man idag har infört nya lagar och Afghanistan har skrivit på konventionen för kvinnornas rättigheter så bryter man mot dessa lagar inom många olika institutioner. Många flickor gifts bort innan de har fyllt 16 år. Enligt den afghanska lagen så är det förbjudet, men det är inte förbjudet för en man att gifta sig med en flicka innan hon har fyllt 16. På landsbygden gifter man bort flickor så unga som 10 år och inte sällan gifts de bort till män som är betydligt äldre än de själva.⁸⁹

Kvinnorna har idag inkluderats i regeringen; 25 % av ledamöterna ska vara kvinnor och 40 % av alla som röstade i presidentvalet utgjordes av kvinnor. Trots dessa framsteg har kvinnornas situation inte förbättrats i den mån att våldet är väldigt utbrett. Våldtäkter, olika former av misshandel, hedersmord, brännskador, försvinnanden och kidnappningar är vardagliga problem den afghanska kvinnan behöver oroa sig över. Dessa brott tycks heller inte vara högt prioriterat så det är väldigt sällan någon som utför dessa brott ställs inför rätta.⁹⁰ Karzai, den nyvalda presidenten, har fått mycket kritik från olika kvinnoorganisationer. De anklagar honom för att han samarbetar med krigsherrarna i landet och dessutom för att han gett krigsherrar och gamla talibanledare officiella poster i regeringen.⁹¹

Sammanfattningsvis gick återuppbyggnaden bra för ett par år sen. Det afghanska folket var fulla av hopp. En del framsteg har gjorts, fler barn än någonsin går i skolan och många flickskolor öppnades även i de mer konservativa områdena i södra Afghanistan. På grund av talibanernas återkomst så har dock många av dessa flickskolor fått stängas

---

⁸⁸ Sundelin A (2005) 118 – 119, 134.

⁸⁹ Sundelin A (2005) s 129.

⁹⁰ Afghanistan.nu # 3 2005. *Karzais lydregim utmanas* s 2

⁹¹ Afghanistan.nu # 3 2005. *Karzais lydregim utmanas* s 6

ner. Oppositionen mot den nya regeringen ökar och oroligheterna växer. Vad som kommer att ske inom den närmsta tiden är svårt att säga. De stater som är inblandade i Afghanistans inre angelägenheter, framförallt Pakistan och dess uppbackare USA, måste göra en riktningförändring i sin politik mot Afghanistan. USA:s krig mot terrorism resulterar i att konflikterna i Afghanistan ökar.⁹²

5 Analys

I kommande kapitel kommer jag att utföra min jämförelse mellan de två olika moderniseringsförsöken Sovjetunionen och USA genomförde och genomför.

5.1 Afghanistan som en nationalstat

Jag vill börja med att se närmre på huruvida Afghanistan har levt upp till eller lever upp till de kriterier som Tilly har satt upp för vad en modern stat är. Om man följer Tillys modell om vilka steg en nation går genom för att bli en modern stat skulle Afghanistan från 1973 fram till 1989 hamna i den så kallade fragmenterade suveräniteten. Detta är även något Rubin håller med om och han lägger till att när det är på det viset finns det inget gemensamt intresse inom staten, vilket också är skälet till att man just är en fragmenterad stat. Under denna period hade inte den centrala regeringen kontroll över hela den geografiska yta som Afghanistan utgör. Stora delar av landet styrdes av olika stammar.⁹³ De olika regenterna genomförde försök att få ihop en stark, självständig och centraliserad regering, vilket var något man inte lyckades med. De resurser man behövde för att kunna genomföra detta hade man inte. Pengar fick man från utlandet, mestadels Sovjetunionen. Detta ledde till att Afghanistan förlorade ännu mer suveränitet, vilket i sin tur ledde till svaghet och instabilitet.⁹⁴ Den nya regering styrdes av Sovjetunionen och

---

⁹² Almqvist B (2007): Hoppet Viktigast, *Afghanistan nytt* # 2 – 2007. s 8.

⁹³ Rubin B.R (2002) s 139.

⁹⁴ Rubin B.R (2002) s 15

alla reformer man ville genomföra skedde under Sovjetiskt vapenhot lett av PDPA, som under denna period var den enda legala politiska organisationen.⁹⁵

Afghanistan är ett bevis på att krig och politiskt våld är väldigt skadligt för en nations utveckling; i vissa fall kan detta även leda till ett lands sönderfall. Mer än två sekel av en långsam och smärtsam process mot modernitet i samband med uppbyggnaden av en centraliserad livskraftig modern afghansk stat, har bidragit till att det afghanska samhället har förstörts och inte innan 2001 har någon visat politisk vilja för att försöka bygga upp det igen. Idag 2007 är fortfarande den centrala regeringen svag. Regeringen har inte lyckats införa **ett** våldsmonopol och vissa delar av landets styrs fortfarande av lokala krigsherrar. Våld mot civilbefolkningen kommer från många olika håll. Situationen påminner om den som rådde under Sovjetunionens ockupationstid och den tiden som följde. Enligt Tillys modell ska Afghanistan fortfarande klassificeras som en fragmenterad suveränitet. Skillnaden är att det inte längre är Sovjetunionen som hotar Afghanistans suveränitet utan USA. Om Afghanistan ännu idag inte lever upp till vad vi i väst vill kalla en modern stat – en nationalstat, hur kan vi då förvänta oss att allt inom denna apparatur ska kunna fungera enligt vår modell? Nancy Dupree tror att det finns två skäl till att demokratiseringen och moderniseringen av Afghanistan inte gett särskilt goda resultat. Dupree menar att demokrati är ett system som bygger på delaktighet. Det måste vara en långsam process där medborgarna är välinformerade och känner till sina rättigheter och skyldigheter. De snabba lösningarna man har tagit till i Afghanistan, som att exempelvis inrätta nya myndigheter och påtrycka befolkningen nya ideal, har lett till att majoriteten av befolkningen inte vet vad som håller på att hända i landet och inte har någon uppfattning om vad demokrati kräver.⁹⁶ Mills och Kitch lägger stor tyngd på att termen demokrati och liberalism på grund av Sovjetunionens ockupation har gett termerna en dålig klang i Afghanistan.

Om man ser till vem eller vilken grupp som lyckats införa den mest stabila centraliserande regeringen, vilket enligt Giddens och Tilly utgör delar av en modern stat

---

⁹⁵ Rubin B.R (2002) s 123.

⁹⁶ Dupree N (2007) s 10.

med dess två olika kriterier som faller på plats det vill säga, geografisk territoriell kontroll och våldsmonopol, var det ironiskt nog talibanerna då de lyckades införa våldsmonopol och de hade kontroll över 85 % av Afghanistans geografiska yta. Jag anser att detta utgör en intressant tanke då talibanerna tillhör den pashtunska folkgruppen; de som enligt moderniseringsteorier utses att vara bland de mest traditionella grupperna i Afghanistan.

5.2 Modernisering möter tradition

I föreställningen om modernitet ingår det att den står i kontrast mot tradition. Enligt Giddens förklaring av en traditionell kultur vördar man det förflutna och uppskattar symboler då de innehåller och förevigar tidigare generationers erfarenheter.⁹⁷ Giddens teori om hur man kännetecknar ett traditionellt samhälle går i viss mån att applicera på delar av den afghanska befolkningen som lever på landsbygden, inte minst pashtunerna. I stora drag kan man säga att pashtunerna på många sätt utgör den exakta motsatsen till vad vi idag enligt västerländsk modell vill kalla modernt.⁹⁸ När man ska diskutera frågor som modernitet, tradition och speciellt religion så existerar det en inneboende konflikt i hur olika samhällena hanterar och ser på de olika begreppen. I Afghanistan och särskilt i de områdena som Giddens teori vill kalla de traditionella delarna associerar man fortfarande kvinnors emancipation, demokrati och modernism med väst. Detta leder till en annan diskussion som jag anser är väldigt intressant och därmed skulle jag vilja försöka slå hål på antagandet att relationen mellan det moderna och det traditionella är svart och vitt. Jag anser att termen modernitet och det moderna samhället är just nu under all kritik, termen som uppkom under den Europeiska Upplysningen går inte att applicera på en universell nivå. Det traditionella samhället står inte som direkt motpol till det moderna samhället. Om man väljer att utgå ifrån detta antagande gör man det en aning för enkelt för sig själv. Det ”traditionella samhället” har inte alltid sett ut som det gör samtidigt som det inte har gått igenom förändringar från det traditionella till det moderna, som alla europeiska stater har. Däremot har de själva hittat och skapat en miljö där ekonomi, ideologi och politik har kunnat frodas, vilket är termer som är associerade till modernisering och

---

⁹⁷ Giddens A (1990) 42 – 43.

⁹⁸ V M. Moghadam (2002) *Patriarchy, the Taleban and Politics of Public Space of Afghanistan*. s 19.

urbanisering.⁹⁹ Allt detta har de ”traditionella samhällena” kunnat skapa utan att nödvändigtvis acceptera modernismen. Som jag visade på i tidigare stycke om diskussionen om nationalstaten, så visade det sig att den mest ”traditionella gruppen” inom västerländsk kontext kunde komma nära idén om den moderna nationalstaten.

För att återgå till mina två exempel kan man börja med att titta på Daouds regeringstid. Enligt Rubin så bidrog hans reformer till att ett tydligt klassamhälle växte fram.¹⁰⁰ Landsbygden blev kvar i fattigdom samtidigt som reformer och en tillväxt inom ekonomin präglade framför allt Kabul. I slutändan bidrog dessa reformer till att landsbygden kände sig alienerade och när de olika regenterna försökte att inkludera landsbygden i moderniseringsprocessen ökade oppositionen mer mot regeringen och Sovjet, vilket också bidrog till att Sovjetunionen tillslut lämnade Afghanistan. Detta är en problematik som även USA brottas med idag. Fattigdomen är ännu utbredd och statens kollaps har slagit hårdast på de redan mest utsatta i landsbygden. Brist på rättigheter har betytt att de fattigaste har stått utanför alla former av politiskt inflytande.¹⁰¹

Sammanfattningsvis kan man säga att landsbygden har fått utstå de hårdaste smällarna under alla reformer. Under Sovjetunionens ockupation så tillämpade man även den brända jordens taktik, vilket innebar att man bombade landsbygden i syfte att krossa den landsbygdsbaserade motståndsrörelsen. De jämnade byar med marken, förstörde bevattningsanläggningar, brände matförråden och förgiftade brunnarna. Det kanske inte är så märkligt att den afghanska befolkningen, särskilt människorna på landsbygden, reagerar som de gör när ännu en stormakt är på plats och säger sig vilja hjälpa till att bygga upp deras land.¹⁰²

5.3 Modernitet och genus

Ett av skälen USA angav för att Afghanistan 2001 var att det var dags att frigöra de undangömda, förtryckta kvinnorna under talibanernas styre. USA och Sovjetunionens

---

⁹⁹ Turner S.B (1990) s 137.

¹⁰⁰ Rubin B.R (2002) s 37.

¹⁰¹ Sundelin A (2005) s 85.

¹⁰² Rubin B.R (2002) s 37.

försök till att frigöra den afghanska kvinnan har man gjort efter en tydlig liberal västerländsk feministisk modell.¹⁰³

Både USA:s och Sovjetunionens moderniseringsförsök har inkluderat en diskussion om kvinnans ställning i samhället. Både i början på 1970-talet och idag förekommer motstånd mot dessa reformer. Få reformer har varit så laddade och explosiva som de rörande kvinnan och hennes ställning i familjen. Kvinnans rättigheter har förbättrats rent teoretiskt under båda moderniseringsförsöken. Redan under Daouds regeringstid stärktes kvinnors rättigheter. En skillnad med de reformer man införde då och de man inför idag är att då var rättigheterna mer symboliska och påverkade inte det större flertalet. Både då och nu har det uppstått en konflikt mellan det traditionella och det moderna. Det som då upprörde många på landsbygden var att man blandade flickor och pojkar i skolan. Idag har man upprättat speciella flickskolor för att förebygga samma problem.

Jag har kommit fram till att kvinnans sociala och politiska ställning i det afghanska samhället har varierat beroende på var i Afghanistan man befinner sig. Kvinnorna i exempelvis Kabul kunde och kan åtnjuta mer av de rättigheter som infördes och har införts, än de kvinnor som bodde och bor på landsbygden. De delar av landet som idag fortfarande ligger under talibanernas styre har inte fått erfara de nya reformerna. För att kunna förstå och förklara de motreaktioner som kvinnornas emancipation har mött är det viktigt att ännu gång stryka under den roll kvinnorna har haft under långa perioder i Afghanistans historia. Kvinnan har alltid utgjort kärnan i familjen, som är samhällets grundbult. Familjens ära och status beror i första hand på kvinnorna, som i sin tur skyddas och kontrolleras av männen. Detta anses enligt moderniseringsteorier ofta förlegat.

Ett av de stora problemen i att modernisera Afghanistan i både det sovjetiska och amerikanska försöket är att de enbart har gjorts efter västerländsk modell. För att visa ett bra exempel på hur man inte förstår varandra är diskursen inom debatten om genus.

---

¹⁰³ Rubin B.R (2002) 79 – 80, Ayotte K.J & Husain M.E (2005) Securing Afghan Women: Neocolonialism, Epistemic Violence, and the Rhetoric Veil s 113.

Tolkningen av begreppet genus som en social konstruktion (som vi i västvärlden tolkar det) är inte enligt Mills och Kitch samma sak för en vanlig afghan. Kvinnor på landsbygden är helt beroende av att bli försörjda av sina manliga släktingar, detta är deras rättighet enligt afghansk tradition. Detta visar tydligt på hur komplext problemet blir när USA inför demokrati och jämlikhet efter enbart västerländsk modell. Mills och Kitch anser att det vore lämpligare att inte plocka ut kvinnan ur kontexten och peka ut henne som ett offer, utan man bör istället införa en demokratisering som är till fördel för både mannen och kvinnan.¹⁰⁴

Ett annat förvillande problem som kommer upp när man diskuterar modernitet, tradition och genus är diskussionen om den omtalade burkan. I väst tenderar detta klädesplagg att få en överdriven roll i den internationella övervakningen av Afghanistan. Den afghanska kvinnan utpekade ofta som ett hjälplöst offer. Enligt mig är detta inte fallet. Det många i väst har missat att observera är att burkan också i många fall är en form av individuellt val som den afghanska kvinnan kan göra, det finns faktiskt en grupp kvinnor som väljer att bära detta plagg. Under Sovjetunionens ockupationstid och talibanregimens tid använde radikala kvinnogrupper burkan för att kunna hemlighethålla sin identitet vilket innebar att de kunde fortsätta sin kamp mot förtrycket. Revolutionary Association of the Women of Afghanistan är ett exempel på en kvinnorrättsgrupp som har använt sig av dessa metoder. Frågan är vad vi ska göra med dessa kvinnor som förbryllar och utmanar västvärldens uppfattningar om hur man kan leva ett modernt liv samtidigt som de väljer att bära en burka.

5.4 Utbildning som reform

Inom moderniseringsteorierna talar man om den fria och rationellt tänkande människan. Därför utgör utbildning en stor del om hurvida en stat kommer att klara av de reformer och nya påfrestningar man utsätts för. Både Sovjetunionen och USA införde och har infört nya sekulära utbildningssystem, där man även har inkluderat flickor och kvinnor. Under Sovjetunionens inblandning i Afghanistan var det uppenbarliga skälet för

---

¹⁰⁴ M A. Mills & S. Kitch (2005) *Afghan Women Leaders Speak* s 195.

utbildningen att man skulle träna den unga delen av befolkningen till att kunna styra en modern stat. I Kabul och Herat hade man blandade klasser i grundskolan, vilket var unikt i den delen av världen under denna period. 1978 började den kommunistiska regimen en massutbildningskampanj för att lära alla afghaner att läsa. Utbildningen följde sovjetisk modell med de nya ämnena marxism-leninism och ryska på schemat.¹⁰⁵ Den statliga utbildningen började förknippas med kommunism och ateism. Problemet var att staten sedan misslyckades att tillhandahålla godtagbara karriärer till de nyutbildade. Många blev arbetslösa efter de tagit sin examen och ett fåtal fick jobba inom staten med olika byråkratiska uppgifter. Investeringarna man hade gjort i att centralisera statens infrastruktur hade inte lett till en ökning av privata anställningar.¹⁰⁶ Problemet med att tillhandahålla godtagbara karriärer till de nyutbildade är även något Afghanistan brottas med idag. Enligt Nancy Duprees artikel i *Afghanistan nytt* så medger hon att antalet skolelever har ökat markant sedan 2001 men hon pekar också ut stora brister i utbildningssystemet där barnen bara lär sig att rabbla upp utantilläxor och lärarbristen är stor. Den största delen av de elever som slutar skolan är nätt och jämt läskunniga och de kvalifikationer som krävs för en nationell och internationell arbetsmarknad saknas. De ungdomar som slutat skolan får ingen sysselsättning och kan inte bidra till att bygga upp landet vilket i sin tur bidrar till en missnöjd opposition.¹⁰⁷

Rubin talar om att den statliga utbildningen som infördes under Sovjets tid ledde till en försvagning av det traditionella samhället och dess sociala kontroll, vilket i sin tur ledde till att den sociala strukturen kollapsade. De som fick en chans att utbilda sig hamnade mitt emellan två olika världar. Extra tydligt blev det hos de som kom från landsbygden. De som tog sig genom det västerländska utbildningssystemet blev till en viss del alienerade från sina familjer (särskilt de som kom från landsbygden), man såg dem som mer västerländska, vilket de själva inte hade en direkt känsla av samtidigt som de inte heller kände att de var genuint österländska. Detta bidrog till en del splittring i landsbygden, och i de pashtunska areorna märkte man av förändringarna det moderna utbildningssystemet utgjorde då detta utmanade deras tradition på den sociala kontrollen.

---

¹⁰⁵ Sundelin A (2005) s 116.

¹⁰⁶ Rubin B.R (2002) 77.

¹⁰⁷ Dupree N H: Små steg framåt. *Afghanistan nytt*, #2 – 2007. s 11.

Samtidigt som den moderna utbildningen tog plats fanns det också religiösa skolor, där främst söner fick lära sig koranen. På grund av kriget som utbröt under Sovjets ockupation flydde många människor till Iran och Pakistan. Här startades många religiösa skolor; även dessa ämnade för pojkar. Många föräldralösa pojkar fick sin utbildning utan kontakt med kvinnor, i en religiös miljö, vilket också lade grunden till en fundamentalistisk världsåskådning med en liten förståelse för kvinnan värld.¹⁰⁸ Även här ser vi ett återkommande problem i vad som sker i utvecklingen idag. Om skolsystemet misslyckas med att ge ungdomarna kunskaper som de har användning för och om statens misslyckas med att ge dem möjligheter att förverkliga sina förväntningar, väntar mer kaos och konflikter i framtiden.¹⁰⁹

6 Avslutning

I början av min uppsats ställde jag mig frågan hur Sovjetunionen och USA har försökt att modernisera det afghanska samhället. Både USA och Sovjetunionen inkluderade kvinnornas emancipation, vilket också visade sig och har visat sig vara den reform som har väckt mest opposition hos en stor del av det afghanska folket. Båda staterna har också försökt genomföra reformer med hjälp av utbildning, vilket i många avseenden har lyckats bättre än kvinnornas emancipation. Jag tror att vägen till kvinnornas totala frigörelse måste gå genom utbildning. Den underordnande frågan jag ställde mig var vilka följder moderniseringsförsöken fick för den afghanska befolkningen. Sammanfattningsvis kan man säga att de olika försöken till att modernisera Afghanistan har skett från två utomstående krafter, vilka har utgjort en påtvingad interaktion för Afghanistan med det västerländska statssystemet. Reformationen och transformationen av staten har skapat och skapar de militära konflikterna. Efter Sovjetunionens ockupation av Afghanistan bröt inbördeskriget fullt ut. Detta blev ett krig som i stort sätt fortlöper ännu idag.

---

¹⁰⁸ Sundelin A (2005) s 116.

¹⁰⁹ Dupree N H (2001) s 11

Jag har också kommit fram till att vi måste tolka om och se på moderniseringsteorierna med ett nytt och annorlunda perspektiv. Relationen mellan modernitet och tradition är inte riktigt så enkel som moderniseringsteorierna tenderar att säga. Det ”traditionella samhället” står inte som direkt motpol till det moderna samhället, då man inom de ”traditionella” samhällena har lyckats införa moderna institutioner utan att nödvändigtvis acceptera den europeiska termen modernism. Avslutningsvis kan man säga att det finns en problematik i att studera de afghanska kvinnornas situation. Inte bara för att Afghanistan är uppdelat på så många olika vis utan kanske även för att vi i väst, precis som Mills och Kitch säger, måste sluta plocka ut den afghanska kvinnan ur hennes kontext och istället införa en demokratisering som är till fördel för både mannen och kvinnan.

7 Källförteckning

Litteratur

Brodsky A.E (2003): *With All Our Strengh – The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan*. New York & Lodon, Taylor and Francis Group.

Ellis D (2000) *Women of the Afghan War*. Westport, Connecticut London, Praeger

Giddens A (1990) *The Consequences of Modernity*. Stanford California. Stanford University Press.

Goodson L.P (2001): *Afghanistan´s Endless War – State Failure, Regional Politics and the Rise of the Taliban*. Seattle och London, University of Washington Press.

Griffiths J:G (2001) *Afghanistan – A History of Conflicts*. Great Britain, André Deutsch Ltd.

Marsden P (2002): *The Taliban – War and Religion on Afghanistan*. London, Zed Books Ltd.

Matinuddin K (1999) *The Taliban Phenomenon – Afghanistan 1994 – 1997*. Oxford, Oxford University Press

Patel R & Davidson B (2003) *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund, Studentlitteratur.

Rashid A (2000): *Talibanerna, Islam, Oljan och det nya Maktspelet i Centralasien*. London, I.B Tauris & Co Ltd.

Sundelin A (red) (2005): *Afghanistan*. Stockholm, Svenska Afghanistankommittén och Premiss förlag.

Tilly C (1992) *Coercion, Capital, and European States AD 990 – 1992*. Cambridge MA & Oxford UK, Blackwell Publishers Ltd.

Turner B.S (red) (1990) *Theories of Modernity and Postmodernity*. London, Newbury Park, New Delhi, SAGE Publications.

Artiklar

Ayotte K.J & Husain M.E (2005) Securing Afghan Women: Neocolonialism, Epistemic Violence, and the Rhetoric Veil. *NWSA Journal*, Vol. 17 # 3

Dupree N H (2002) Cultural Heritage and National Identity in Afghanistan. *Third Worlds Quarterly*. Online Publication date: 01 oct 2001. London, Routledge.

Mills M A. & Kitch S. (2005) Afghan Women Leaders Speak. *Mershon Center for International Security Studies*. Ohio State University, november 17–19, 2005

Rubin B.R (2000) The Political Economy of War and Peace in Afghanistan. *World Development*, Vol. 28, No. 10, pp. 1789±1803. Center on International Cooperation, New York University, NY, USA

Valentine M. Moghadam (2002) Patriarchy, the Taliban, and Politics of Public Space in Afghanistan. *Contemporary Sociology*, Vol. 26, Nr. 6. (1997), pp. 704-705.

Tidningsartiklar

Afghanistan.nu # 3 2005. *Karzais lydregim utmanas*

Almqvist B (2007): Hoppet Viktigast, *Afghanistan nytt* # 2 – 2007

Dupree N H: Små steg framåt. *Afghanistan nytt*, # 2 – 2007

Hemsidor

Amnesty Internationals Hemsida:

<http://web.amnesty.org/library/Index/ENGASA110012007?open&of=ENG-AFG>

Senast besökt: 20070813

Autonomy & Solidaritys Hemsida:

http://auto_sol.tao.ca/node/view/1495. Senast besökt 20070813.

Charles Glass (2004): You can have patience or you can have carnage.